

**Central and Eastern European
Sustainable Energy Union
CEESEU**

Deliverable 2.5

**SECAPi koostamise juhend Kesk- ja
Ida-Euroopa piirkonnas
september 2023**

Autor: ConPlusUltra GmbH
Toimetaja: Tartu Ülikool
Ja CEESEU nõuandekogu (Advisory Board) panusega.

CEESEU on saanud toetust Euroopa Liidu teadusuuringute ja innovatsiooni programmist Horisont 2020 toetuslepingu nr 892270 alusel.

**CENTRAL EASTERN EUROPEAN
SUSTAINABLE ENERGY NETWORK**

- Sisukord

Sisukord

1 Sissejuhatus

- 1.1 Käesoleva tulemuse asjakohasus
- 1.2 Kellele on juhend mõeldud?
- 1.3 Täiendavad materjalid

2 SECAPid lühidalt

- 2.1 Sidusrühmade kaasamine
- 2.2 Energiavaesus

3 Peamised sammud SECAPi väljatöötamisel

11

- 3.1 Strateegia 11
 - 3.1.1 Visioon 11
 - 3.1.2 Eesmärgid ja eesmärgid 12
 - 3.1.3 Põhiheitkogumid / heitkoguste seire heitkoguste inventuur 13
 - 3.1.4 Andmete kättesaadavus ja kogumine 15
- 3.2 Kliimamuutuste riski ja haavatavuse hindamine 17
- 3.3 Tegevuskava 18
 - 3.3.1 Rakendamise kavandamine 18
 - 3.3.2 Rakendamisnõuanded 20

4 Organisatsiooniliste struktuuride loomine

21

5 Takistust, millega võite kokku puutuda ja kuidas neid ületada: CESEU raames toimuvatest SECAP-protsessidest saadud õppetunnid

25

- 5.1 Takistused 25
- 5.2 Omavalitsuste õppetunnid SECAP-protsessi käigus 27
- 5.3 Lihtsustatud nõustamine: Seitse olulist soovitus 29

6 Soovitatavad viitekirjad

31

7 Lisa: CESEU projekti taust

32

1 Sissejuhatus

1.1 Käesoleva dokumendi asjakohasus

Käesolev juhend loodi ELi rahastatud Kesk- ja Ida-Euroopa (Central and Eastern Europe - CEE) Central and Eastern European Sustainable Energy Union (CEESEU) projekti raames. See sisaldab teavet projekti käigus välja töötatud koolitusmaterjalidest, intervjuusid kohalike ekspertide ja esindajatega Kesk- ja Ida-Euroopa linnadest, kes on juba rakendanud [SEAPi/SECAPi](#) (Sustainable Energy Action Plans/Sustainable Energy and Climate Action Plans), ning projektipartnerite tagasisidet SECAPi protsessi kohta nende piirkonnas.

Käesolev juhend, mille mõju ulatub kaugemale kui CESEU projekti kestus, on kasutatav Kesk- ja Ida-Euroopa avaliku halduse töötajatele, kes osalevad SECAPi väljatöötamise protsessis - olgu see siis väikestes, inimressurssidest piiratud omavalitsustes või suurtes omavalitsustes, kus professionaalne personal on laiali mitmete osakondade vahel.

Projekti käigus tuvastasid CESEU partnerid mitu peamist väljakutset, mis on seotud SECAPidega Kesk- ja Ida-Euroopa piirkonnas, teavet koguti nii omavalitsuspartneritelt kui ka projekti ekspertidelt, kellest enamik on piirkondlikud energiaagenduurid:

- Juurdepääs rahastamisele on korduv probleem
- Andmete kogumine ja seire on peamised väljakutsed
- Vastuseis on suurim riikides, kus teadlikkuse tase on eriti madal.
- Kohalikul tasandil, inimestele lähemal, on lihtsam mõjutada kui riiklikul tasandil.
- Omavlistuste ametnikud ei ole sageli ühel meelel selles, kas heitkoguste vähendamise eesmärki on võimalik saavutada.
- Riikliku tasandi poliitika võib sekkuda ja mõjutada kaasamist
- Teatud projekte lükatakse edasi ainult positiivsete avalike suhete ja nähtavuse huvides.
- Regulaativsete piirangute ületamist takistab olemasolevate piirkondlike algatuste puudumine, mis võiksid anda häid näiteid.
- Oskusteabe ja inimressursside puudumine ning ebapiisav organisatsiooniline suutlikkus
- Erinevad kohalikud (poliitilised) huvid ja sidusrühmade arusaamatused

Juhend annab vähemalt osaliselt vastused nendele küsimustele ja esitab konkreetseid soovitusi, mis põhinevad CESEU omavalitsuste SECAPide loomisel ja arendamisel saadud kogemustel. Samuti rõhutatakse vajadust ELi tasandi osalejate (nt Linnapeade

pakti algatus¹) teavitamisstrateegiate või menetluslike muudatuste järele, mis arvestaksid paremini Kesk- ja Ida-Euroopa riikide ainulaadset olukorda.

1.2 Kellele on juhend mõeldud?

Juhend annab põhjaliku ülevaate säästva energia ja kliima tegevuskavade (SECAP) kavandamisest, väljatöötamisest ja rakendamisest, mille eesmärk on vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid 2030. aastaks 55% võrra ja ühineda Linnapeade paktiga (Covenant of Mayors). Lisaks esitatakse teavet Kesk- ja Ida-Euroopa (CEE) piirkonna kohta ning näiteid SECAPide väljatöötamise ja rakendamise kogemustest CEESEU projekti raames. Käesolev materjal toetab Kesk- ja Ida-Euroopa omavalitsusi nende SECAPide põhiosade väljatöötamisel, sidusrühmadega suhtlemisel ja tegevuskavade rakendamisel.

Peamiselt on käesoleva juhendi eesmärk toetada Kesk- ja Ida-Euroopa omavalitsusi, kes on erinevatel põhjustel - võib-olla teadlikkuse või teadmiste puudumine planeerimisprotsessist, teadmiste või suutlikkuse puudumine, ressursside puudulik kättesaadavus või sidusrühmade huvipuudus - jäänud Lääne-Euroopa omavalitsustest maha SECAPide väljatöötamisel. See annab Kesk- ja Ida-Euroopa avaliku halduse töötajatele tuge, kuidas töötada välja oma SECAPid, milles nende omavalitsused edendavad suuremat energiatõhusust, üleminekut säästvale energiale, süsinikdioksiidi heitkoguste vähendamist ja paremat kohanemisvõimet kliimamuutustega, aidates seeläbi kaasa ELi kliimaneutraalsuse eesmärkide saavutamisele.

1.3 Täiendavad materjalid

CEESEU projektis töötati välja mitmeid abivahendeid, mis on sobilikud nii suurematele linnadele kui ka väiksematele omavalitsustele SECAPide väljatöötamisel, rakendamisel ja hindamisel. Need abivahendid on kättesaadavad CEESEU [projekti veebisaidil](#) ja mujal. Järgnevas tabelis materjalide kirjeldus ja lingid.

SECAPi koolitusmaterjalid (I): kohalikud ja piirkondlikud SECAPi planeerimisprotsessid, poliitilised mõtmed, sidusrühmade kaasamine ja haldusstruktuurid; näited Varssavist ja Zagrebist.	Koolituse slaidikomplekt I
---	--

¹ Linnapeade pakt, <https://eu-mayors.ec.europa.eu/en/home>

SECAPi koolitusmaterjalid (II): SECAPi rakendamise protsessid, seire, linnade kohanemise toetamise vahend, andmete kogumine, aruandlusnõuded ja SECAPi rahastamine.	Koolituse slaidikomplekt II
SECAPi hindamisvahend: hõlpsasti kasutatav vahend, mille abil omavalitsused saavad teha kiire enesehindamise, et hinnata oma vastavust SECAPi väljatöötamisele.	Inglise originaal ja tõlked
Kirj juhend SECAPi hindamisvahendi kasutamiseks	Tööriista kasutamise juhend
Poliitikasoovitused paremate SECAPide saavutamiseks	Poliitikasoovitused
Energiavaesuse hindamine, heitkoguste jälgimine ja sotsiaalselt tõhusate lahenduste leidmine kliimapoliitiliste eesmärkide saavutamiseks.	Teie SECAPi järgmised sammud
Energiatõhususe eelkäija mudel: Replikatsiooni suunised	Energiatõhususe mudeli kordamine

Hiljutine ja väga kasulik täiendus omavalitsuste kasutatavatele vahenditele on CEESU partneri (ja Kesk- ja Ida-Euroopa säästva energia võrgustiku ([CEESEN](#)) asutajaliikme) [Climate Alliance](#)'i ja Google'i vaheline koostööleping andmete kasutamiseks [Environmental Insight Explorer](#)'is (EIE)² kõigi üle 50 000 elanikuga ELi omavalitsuste jaoks. Registreeruge kõigepealt EIE-s, seejärel [võtke otse ühendust Climate Alliance](#)'iga, märkides omavalitsuse ametlikul kirjablanketil oma soovist kasutada EIE andmeid koos põhjendusega milleks neid andmeid kasutatakse.

² Google LLC kaubamärk

2 SECAPid lühidalt

Eli visioon on, et 2050. aastaks elame kõik süsinikdioksiidivabades ja elujõulistes linnades, kus on juurdepääs taskukohasele, turvalisele ja säästvale energiale. Ühinemine Linnapeade paktiga - Euroopa liikumine kavatsustega (1) vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid oma territooriumil, (2) suurendada vastupanuvõimet ja valmistuda kliimamuutuste kahjulikeks mõjudeks ning (3) võidelda energiavaesusega kui ühe peamise meetmega õiglase ülemineku tagamiseks. **Säästva energia ja kliima tegevuskava (SECAP)** on poliitiline vahend ja samal ajal tehniline dokument ning viitab energia- ja kliimameetmete rakendamisele ja järelevalvele kohalikul tasandil. Samal ajal on see asjaomaste sidusrühmade teavitamise ja edendamise vahend. Põhidokumendina näitab see, kuidas koostööpartnerlusele allakirjutatu³ kavatses saavutada ELi 2030. aasta keskpika perioodi energia- ja kliimakohustused. SECAP võib hõlmata pikemat ajavahemikku, kuid sel juhul peaks see sisaldama vahepealseid väärtusi ja eesmärke aastaks 2030.

SECAP peaks keskenduma kliimamuutuste **leevendamisele** - meetmed kasvuhoonegaaside (s.t süsinikdioksiidi CO₂, metaani CH₄ ja diämmastikoksiidi N₂O jt) ja lõpptarbijate energia lõpptarbimise vähendamiseks ning kliimamuutuste mõjuga **kohanemise** meetmetele. Peamised sektorid, mis pakuvad huvi kliimamuutuste leevendamiseks, on hooned, avalikud rajatised ja infrastruktuur ning transport (mida mõnikord nimetatakse ka "liikuvuseks"). Kohalik omavalitsus võib hõlmata ka kohaliku elektritootmise ja kütte/jahutuse tootmisega seotud meetmeid. [Kohanemise](#) osas peaks SECAP hõlmama meetmeid sektorites ja piirkondades, mis on omavalitsuses tõenäoliselt kõige haavatavamad (nt kuumkohad).

KOV peaks andma head eeskju oma rajatiste, hoonete, sõidukipargi jne. leevendusmeetmete rakendamisel. Kuid SECAP peaks hõlmama lisaks avaliku sektori meetmetele ka erasektori meetmeid, sest Linnapeade pakti 2030 allkirjastamine hõlmab kogu kohaliku omavalitsuse geograafilist territooriumi.

SECAP-protsessi peamised etapid on järgmised:

1. **Strateegia määratlemine** (sh visioon, eesmärgid, eesmärgid)
2. **Saasteainete heitkoguste põhikogumid (BEI)**
3. **Kliimamuutuste riski ja haavatavuse hindamine**
4. **Leevendamis- ja kohanemismeetmed kuni aastani 2030** (tegevuskava)
5. **Energiavaesus⁴**

³ Vt linnapeade pakt, <https://eu-mayors.ec.europa.eu/en/home>.

⁴ Kohustuslik alates 1. jaanuarist 2025; vt pakti [aruandlussuunised](#) energiavaesuse kohta.

SECAPi ei tohiks pidada fikseeritud ja jäigaks dokumendiks. Selle asemel peaks see näitama KOVi kavandatud kavatsusi kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise meetmete ümberkujundamise strateegia elluviimiseks. Seda saab ja tuleb aja jooksul kohandada, et see vastaks asjakohaselt väljakutsetele.

Linnapeade paktiga ühinemisel kohustuvad omavalitsused seadma keskpika (2030 ja 2040) ja pikaajalised (2050) eesmärgid, mis on kooskõlas ELi eesmärkidega ja vähemalt sama ambitsioonikad kui nende riiklikud eesmärgid, kusjuures pikaajaline eesmärk on saavutada kliimaneutraalsus 2050. aastaks. Tehnilisel tasandil on seega süsinikdioksiidi heitkoguste minimaalne vähendamine kliimaneutraalsuse saavutamiseks 80%; omavalitsused võivad siiski kasutada 2050. aastaks seatud riiklike vähendamise eesmäärke, mis on tavaliselt suuremad kui 80%.

Üksikasjalik teave vahe-eesmärkide SECAPi väljatöötamiseks vajalike sammude kohta on esitatud 3. peatükis.

o 2.1 Sidusrühmade kaasamine

Sidusrühmade kaasamine on vajalik esimene samm algatamiseks ja stimuleerimaks käitumuslikke *muutusi*, mis on vajalikud, et toetada teie SECAPis sätestatud tehniliste meetmete läbiviimist ning kaasamine on üks SECAPi eduka rakendamise kõige olulisemaid eelduseid.

SECAPi raames on sidusrühmadel huvid, mida **SECAP mõjutab**, ja nende tegevus **mõjutab** SECAPi **elluviimist**. Nad omavad/kontrollivad teavet, ressursse ja **ekspertteadmisi, mis on vajalikud SECAPi** koostamiseks ja rakendamiseks. Lisaks sellele on nende osalemine/kaasamine vajalik **SECAPi edukaks rakendamiseks**. Lõpuks on need kodanikud/organisatsioonid, kellel endal on otsene mõju ja keda mõjutavad **kõik kava etapid**.

Järgnevalt on loetletud sidusrühmad, kes võivad olla olulised SECAPi väljatöötamise protsessi algatamiselaga teie omavalitsuses võib olla ka teisi, keda soovite kaasata.

- Kohalik omavalitsus: asjaomased munitsipaalasutused ja -ettevõtted (munitsipaal- ja vee-ettevõtjad, transpordiettevõtted jne).
- Kohalikud ja piirkondlikud energiaagentuurid
- Riiklike/piirkondlike/provintsi haldusasutuste ja/või naaberomavalitsuste esindajad, et tagada koordineerimine ja kooskõla plaanide ja meetmetega, mis toimuvad teistel otsustustasanditel.
- Finantspartnerid, nagu pangad, erafondid, energiateenuste ettevõtted (ESCO), kindlustusandjad.
- Institutsioonilised sidusrühmad, nagu kaubanduskojad, arhitektide ja inseneride liidud.
- Ehitussektor: ehitusettevõtted, arendajad, elamumajandusametid, elamute haldus ja hooldusettevõtted.
- Transpordi-/mobiilsusettevõtted: era- ja avalikud transpordiettevõtted jne.
- Energiaettevõtted, kommunaalteenuste pakkujad.
- Äri ja tööstussektori ettevõtted.
- Kodanikukaitse (nt politsei ja päästeamet)
- Valitsusvälised organisatsioonid ja muud kodanikuühiskonna esindajad, sealhulgas üliõpilased, töötajad jne.
- Üldsus (nt elanikud)
- Asjatundlikud isikud (nt konsultandid)
- Ülikoolid, koolid ja teaduskeskused/instituudid
- Haiglad/abiteenused
- Turismitööstus
- Põllumajandusettevõtted ja põllumehed, kui see on asjakohane
- Meedia

Sidusrühmad tuleks kaasata SECAPi protsessi igasse etappi alates selle algatamisest, planeerimisest ja rakendamisest kuni järelevalve ja hindamiseni.

- Sidusrühmade kaasamise protsessi esimene etapp on plaani koostamine, mis hõlmab eesmärkide seadmist, tööplaani koostamist, sidusrühmade kindlaksmääramist ja nendega arutatavate küsimuste analüüsi.
- Teine etapp on seotud suutlikkuse suurendamisega. SECAPi meeskond peaks hindama sidusrühmade koolitus- ja ressursivajadusi ning töötama välja kommunikatsioonimaterjalid ja -meetodid, et hoida neid kursis SECAPi väljatöötamise ja rakendamisega. Kui kavandatavad tegevused käivitatakse järgmises etapis, peaks SECAP kehtestama meetodi sidusrühmade kaasamise edusammude jälgimiseks.
- Sidusrühmade kaasamise protsessi lõppfaasis koguge tagasisidet, hinnake protsesse ja tulemusi võrreldes eesmärkidega; need aitavad teil parandada või muuta oma strateegiat sidusrühmade kaasamiseks.

Sidusrühmade kaasamiseks on palju võimalusi, järgnevalt vaid mõned neist:

- ✓ Teavitamis- ja koolitustegevus (nt brošüürid, uudiskirjad, reklaamid, messid, objektide külastused).
- ✓ Teavitamis- ja tagasisidetegevused (nt avalikud koosolekud, küsitlused ja küsimustikud, messid).
- ✓ Kaasamine ja konsultatsioonid (nt õpitoad, fookusgrupi üritused, foorumid, avatud uste päevad).
- ✓ Laiendatud kaasamistegevus (nt kogukonna nõuandekomiteed, kodanikekogu).

o 2.2 Energiaostuvõimetus (energiavaesus)

Euroopa Komisjoni energeetika peadirektoraat ([Directorate-General for Energy](#)) määratleb energiavaesust kui "olukorda, kus kodumajapidamised ei saa juurdepääsu olulistele energiateenustele ja -toodetele". EL on võtnud endale kohustuse [võidelda energiavaesuse vastu](#) ja kaitsta haavatavaid tarbijaid.

SECAPi raames ja selle kolmanda sambana koos leevendamise ja kohanemisega **on Linnapeade paktiga liitunud ja kava koostavad kohalikud omavalitsused alates 1. jaanuarist 2025 kohustatud hindama**, kas ja kuidas omavalitsusüksus on mõjutatud energiavaesust, tuvastama haavatavad rühmad ja seejärel vajaduse korral kavandama meetmeid energiavaesuse vastu võitlemiseks. Kuni 2024. aasta lõpuni ei pea kavad sisaldama konkreetset tegevuskava energiavaesuse vastu võitlemise meetmetega, kuid leevendamis- ja kohanemismeetmed peaksid aitama kaasa selle eesmärgi saavutamisele⁵.

⁵ Linnapeade Pakti [aruandluse suunised](#) energiavaesuse kohta

Neli põhinäitajat võivad olla abiks energiavaesuse hindamisel:

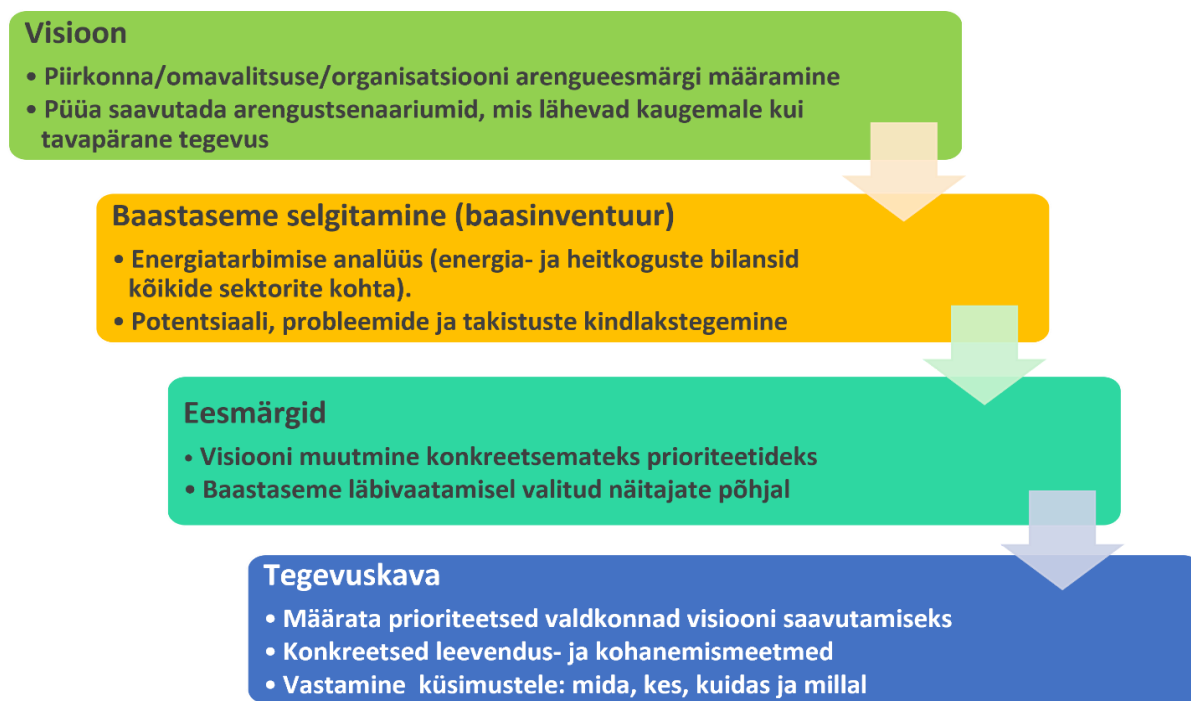
- kommunaalarvete võlgnevused
- suutmatust hoida kodu piisavalt soojana ⁶
- leibkondade energiakulutuste väga väike osakaal võrreldes riigi mediaaniga (mida nimetatakse ka "varjatud energiapuuduseks", kuna see võib viidata energia alatarbimisele - kuid võib ka viidata hoone soojustamiseks ja energiatõhususe tõstmiseks läbi viidud investeeringutele)
- väga suur osakaal kodumajapidamiste energiakuludest võrreldes muude kuludega (üle 10%).

Energiavaesuse aluseks on sellised tegurid nagu madal sissetulek, kõrged energiahinnad, ebatõhusad seadmed või energiateenuste puudulikkus. Siiani on võitlus energiapuuduse vastu keskendunud valgustusele, kütmisele, jahutamisele ja kodumasinade käitamisele. [Hiljutised uuringud](#) osutavad siiski ka muudele asjakohastele aspektidele, nagu transpordivaesus, mis viitab suutmatusele saavutada piisavat transporditeenuste taset (nt raskused sõiduki jooksvate kulude tasumisel või halb juurdepääs ühistranspordile).

⁶ Vt "[Võimetus hoida kodu piisavalt soojana](#)" ja [energiapuudus, riiklikud näitajad](#), lk 45.

3 Peamised sammud SECAPi väljatöötamisel

Joonisel 1 on esitatud SECAPi arendamise peamised etapid. Allpool selgitatakse kõiki samme.

Joonis 1. SECAPi koostamise protsess

3.1 Strateegia

Strateegia väljatöötamine hõlmab kohaliku omavalitsuse visiooni määratlemist ning eesmärkide ja sihtide seadmist.

3.1.1 Visioon

Visioon annab teie kohaliku omavalitsuse SECAPile (poliitilise) suuna ja orientatsiooni, et saavutada kliima- ja energiaeesmärgid. See peaks olema ambitsioonikas, kuid samas realistlik. See peab olema kooskõlas Linnapeade pakti kohustustega - **vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid 55% võrra aastaks 2030** ning muuta omavalitsused järk-järgult vastupidavaks ja kohaneda kliimamuutustega - kuumalained, metsatulekahjud, üleujutused, maalihked, tugevad tuuled ja rannikuerosioon jne, mis on kliimamuutuste kiiresti suurenev mõju.

Nagu peatükis 3 märgitud, tuleks teie SECAP välja töötada kohalike kogukondade toetusel, st kodanike osalusel ja arutelurühmades. Peamiste sidusrühmade jaoks tuleks kehtestada kaasamisstrateegiad, et tagada nende asjakohane ja võimalikult tõhus kaasamine. Selline kaasamine võib olla ametlik või mitteametlik. **Sidusrühmadeks**

visiooni väljatöötamisel võivad olla **kohalike omavalitsuste otsuste tegijad** energia-, keskkonna-, infrastruktuuri-, ettevõtlus-, regionaalarengu ja majandussektoris, **kommunaalteenuste** (energiatootjad, jaotusettevõtted, infrastruktuuri ja reguleerivad asutused), **energiasektori otsuste tegijad**, eelkõige tööstusharudest, mis toodavad või tarbivad suurtes kogustes energiat (nt elektrienergia, loodusvarad, põllumajandus ja energiamahukas tööstus), **ekspertid** (teadus-, tehnika-, poliitika- ja sotsiaalteadlased ning ettevõtjad) ja **valitsusvälised organisatsioonid, kes tegelevad** madala süsinikdioksiidheitega energia alaste teadusuuringute ja propageerimisega.

Näpunäiteid energiavisiooni loomiseks

- ✓ Määratleda "visioonimeeskonna" tuumik
- ✓ Määratleda võimalikud sisendparameetrid lähteolukorra analüüsi alusel.
- ✓ Kavandage erinevaid energiastsenaariume ja prognoose oma piirkonna jaoks.
- ✓ Testida stsenaariume peamiste sidusrühmadega - kaasata kõik asjaomased üksused (riigiasutused, tööstuse esindajad, teadlased, valitsusvälised organisatsioonid jne) ja kaasata nad.
- ✓ Püüdke saavutada konsensust oma sidusrühmades.

3.1.2 Eesmärgid

Eesmärgid peaksid olema seotud lähteolukorra läbivaatamisel valitud näitajatega (punkt 4.1.3). Need peaksid kujundama teie visiooni valdkondlikeks eesmärkideks. Siinkohal tuleks kasutada SMART-eesmärke, mis on lühend sõnadest Specific, Measurable, Achievable, Realistic ja Time-bound (konkreetne, mõõdetav, saavutatav, asjakohane ja ajaliselt piiritletud).

Näpunäiteid SMART eesmärkide loomiseks

- ✓ **Konkreetsed** (täpselt määratletud ja spetsiifilised): Mida me üritame teha? Miks see on oluline? Kes mida teeb? Millal me peame seda tegema? Kuidas me seda teeme?
- ✓ **Mõõdetav** (kWh, aeg, raha, % jne): Kuidas me teame, millal see eesmärk on saavutatud? Kuidas me saame teha asjakohaseid mõõtmisi - seiramist?
- ✓ **Saavutatav** (teostatav): Kas see on võimalik? Kas me saame seda teha ettenähtud aja jooksul? Kas me mõistame piiranguid ja riskitegureid? Kas seda on varem (edukalt) tehtud?
- ✓ **Realistlik** (seoses kättesaadavate ressursidega): Kas meil on praegu olemas selle eesmärgi saavutamiseks vajalikud vahendid? Kui mitte, kas

me saame tagada lisaressursse? Kas me peame selle saavutamiseks muutma aja, eelarve ja inimressursside jaotuse prioriteete?

- ✓ **Ajaliselt piiritletud** (määratletud tähtaeg või ajakava): Millal see eesmärk saavutatakse? Kas tähtaeg on üheselt mõistetav? Kas tähtaeg on saavutatav ja realistlik?

3.1.3 Baasinventuur/seireinventuur

Lähteolukorra ülevaade ehk baasinventuur (Baseline Emission Inventory, BEI) kirjeldab teie omavalitsuse praegust olukorda seoses energia ja kliimamuutustega. Selle põhjal saab alustada SECAP-protsessi, mis hõlmab eesmärkide seadmist, sobivate tegevuskavade väljatöötamist ja järelevalvet. Ülevaade peaks põhinema **olemasolevatel andmetel** ja hõlmama asjakohaseid kavasid, vahendeid, õigusakte ja olemasolevaid poliitikameetmeid. Aluseks on vaja sobivaid **ressursse** andmekogumite kogumiseks ja läbivaatamiseks. Selle võib luua enesehindamise protsessina, samas võib selle ühendamine välise eksperdihinnanguga võib protsessile lisaväärtust anda.

BEI peab olema asjakohane, st piirduma teie valdamise all oleva territooriumiga, ja see peab põhinema energiatarbimise, energiatootmise, liikuvuse jne andmetel. BEI peab määratlema **baasaasta**, millega võrreldakse heitkoguste vähendamise saavutusi 2030. aastal. On väga oluline, et BEI ja heitkoguste seire inventuuri (MEI)⁷ kasutaksid sama metoodikat ja et andmekogumid oleksid järjepidevad, nii et aruanded oleksid kõigi aastate jooksul ühilduvad ja võrreldavad.

KOVid esitavad BEI/MEI raames andmed **energia lõpptarbimise ja eriheitetegurite** kohta kõigi (otseste ja kaudsete ning mitteenergeetiliste) heiteallikate kohta sektorite ja energiakandjate kaupa. Ei ole soovitatav lisada suurte tööstuslike elektrijaamade tekitatud kasvuhoonegaaside heitkoguseid (kuna need on hõlmatud [heitkoguste kauplemise](#) süsteemidega või sarnaste süsteemidega). Nende põhimõtete alusel tuleb esitada kasvuhoonegaaside (KHG) heitkogused **kolmest peamisest makrosektorist**, nimelt **hoonetest/infrastruktuurist, transpordist ja muudest energiaga mitteseotud sektoritest, mis** aitavad kaasa kogu heitkoguste arvestusele, ning võtta arvesse energiavarustuse makrosektorit kaudsete heitkoguste kohaliku heitekoefitsiendi kaudu. Aruanne peaks hõlmama ka teisi tegevusalasid, mis märgitud Linnapeade paktis juhistikuks ja milles teie KOV kavatseb tegevusi läbi viia.

Kasvuhoonegaaside heitkogused arvutatakse iga energiaga seotud tegevussektori kohta, korrutades energiatarbimise andmed IPCC heitekoefitsientidega⁸

⁷ BEI ja MEI erinevus: [Euroopa linnapeade kliima- ja energiapakt](#), aruandlussuunised.

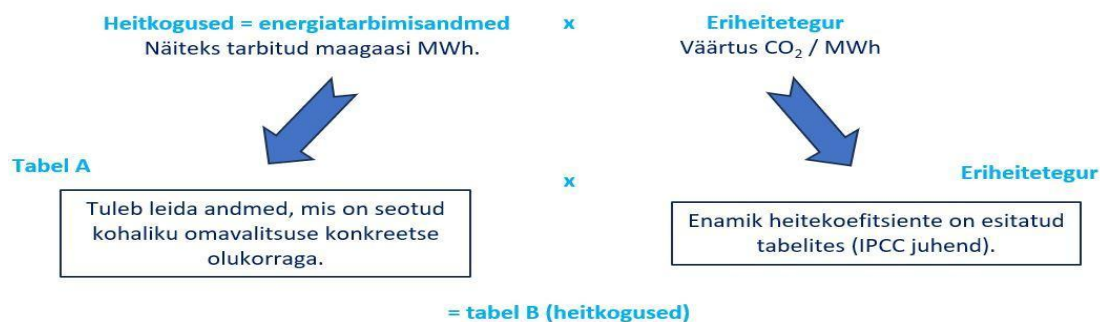
⁸ Eriheitetegur on koefitsient, mis määrab kasvuhoonegaaside heitkoguseid ühe energiaühiku kohta. Eriheitetegurid põhinevad sageli mõõtmisandmete valimil, mida keskmistatakse, et välja töötada tüüpiline heitkoguste määr teatava tegevuse taseme jaoks teatavates käitamistingimustes. Vt [IPCC sõnastik](#)

energiakandja kohta⁹. Esmapilgul võib see tunduda keeruline, kuid tegelikult on pärast energiatarbimise andmete kogumist on tegemist lihtsate arvutustehetega - vt joonis 2 allpool.

Heitkoguste baasinventuur KVANTITATIIVNE LÄHENEMINE

Kuidas arvutada heitkoguseid?

See on lihtsalt korrutis!

MEI: Heitkoguste seire inventuur (heitkoguste inventuur, mis on esitatud teise aasta kohta)

Joonis 2. BEI (ja MEI) - kvantitatiivne lähenemisviis

Energia lõpptarbimine hõlmab kogu energiatarbimist lõpptarbijate kõikides energiatarbimise viisides. See on jaotatud tegevusalade kaupa. Joonisel 3 on esitatud andmete kogumise allikad.

⁹ [Energiakandjate](#) hulka kuuluvad nii elekter ja soojus kui ka tahked, vedelad ja gaasilised kütused.

Joonis 3. Näiteid andekogumisevõimalustest majandusharude kaupa (Eesti kohta täpsem ülevaade andmekogumisest ja andmebaasidest: 1) [Energia- ja kliimakava energiaandmed](#), 2) [Kohaliku omavalitsuse üksuses energiasäästu ja taastuvenergiaallikate rakendamise võimaluste analüüs kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks, lisa 4.3](#), 3) [Riiklikud 2019 a. KHG heitkogused kohalike omavalitsuste lõikes](#), 4) [MetsaAtlas \(puiduressursid\)](#))

Kohalik energiatootmine (elekter ja küte/jahutus) ei ole BEI/MEI tegevussektorina hõlmatud, kuid selle mõju on arvesse võetud [kohalike heitekoefitsientide](#) arvutamisel, mida kohaldatakse elektri ja kütte/jahutuse tarbimisest tulenevate kasvuhoonegaaside kaudsete heitkoguste arvutamisel ja mis esitatakse energiavarustuse sektsiooni all.

Lähteolukorra läbivaatamine peab sisaldama ka **riskide ja haavatavuse hindamist, mille käigus** määratakse kindlaks riskide olemus ja ulatus, analüüsid võimalikke ohte ja hinnates haavatavust, mis võib kujutada endast potentsiaalset ohtu või kahju inimestele, varale, elatusvahenditele ja keskkonnale, millest need sõltuvad.

SWOT-analüüs (tugevused, nõrkused, võimalused ja ohud) võib olla väga kasulik vahend SECAP-protsessis. Seda saab kasutada lähteolukorra analüüsi tulemuste põhjal, et määrata kindlaks kohaliku omavalitsuse tugevused ja nõrkused energia- ja kliimakorralduse valdkonnas, samuti võimalused ja ohud, mis võivad mõjutada SECAPi. See analüüs võib aidata määratleda prioriteete SECAPi meetmete ja tegevuste väljatöötamisel.

3.1.4 Andmete kättesaadavus ja kogumine

Kogutud andmed peaksid kirjeldama **kohalikku** tarbimist ja sellest tulenevalt teie omavalitsuse olukorda. Ülevalt alla ümberarvutusi ehk vähendades riiklike või piirkondlike andmeid omavalitsuse tasandile ei ole asjakohane teha.

Kogutavad andmed peaksid hõlmama elektrienergia, gaasi, kaugkütte, kütteõli, diislikütuse, bensiini, diislikütuse, taimeõli, biogaasi, biokütuse, päikesekollektorite, geotermilise energia, muude kütuste ja muude biomassi energiaallikate andmeid. See peaks keskenduma järgmistele sektoritele:

- ✓ Munitsipaalhooned, seadmed, rajatised
- ✓ Kolmanda sektori (mitte-omavalitsuslikud) hooned, seadmed/rajatised
- ✓ Elamud
- ✓ Tööstus (väljaspool heitkogustega kauplemise süsteemi, st väljaspool ELi heitkogustega kauplemise süsteemi)¹⁰
- ✓ Munitsipaal sõidukipark
- ✓ Ühistransport
- ✓ Eratransport
- ✓ Põllumajandus, metsandus, kalandus
- ✓ Rohelise elektri ostmine (rohesertifikaadiga elektrilepingud)
- ✓ Kohalik taastuvenergia tootmine
- ✓ Kohalik elektri, külma ja soojuste tootmine koostootmisjaamades
- ✓ Jäätmed ja reovesi
- ✓ CO₂ eriheitetegurid

Andmeid **elektri, gaasi, kaugkütte** (juhitud energiakandjate) ja **muude kütuseallikate kohta saab** koguda energia- ja võrguettevõtjatelt. Nad on kohustatud ELi õigusaktide ([ELi energiatõhususe direktiiv](#), 2023. aasta läbivaatamine) või / ja riiklike õigusaktide kohaselt esitama teavet energiatarbimise andmete kohta koondatud kujul, mis ei ole GDPRi kohaselt kaitstud andmed. Kui omavalitsusüksusel on mitu energiatarbijat, peaksid võrguettevõtjad andma teavet energiatarbimise kohta oma jurisdiktsioonis, kuna neil on kogu asjaomane teave nende territooriumil jaotatud energiakoguse kohta. Teine võimalus, kuidas omavalitsus saab energiatarbimise andmeid hankida, on lisada andmete edastamise klauslid omavalitsuse ja energiatarbija vahelisse lepingusse või koostöölepingute kaudu (nt piirkondliku energiaagentuuri või muu asutuse toetusel).

Andmete hankimine energiaettevõtjetelt võib anda teavet **kütteõli, taimeõli, biogaasi, biokütuse, päikesesoojuste ja maasoojuste tarbimise kohta**. Mõned omavalitsused koostavad katastreid, kasutades olemasolevaid omavalitsusesiseseid tehnilisi andmeid katlakütuse, katelde ja/või koostootmissüsteemide kohta. Teine võimalus on kasutada

¹⁰ Selgitused [heitkoguste kohta, mis ei kuulu heitkogustega kauplemise süsteemi](#)

arvutuslike andmeid kasutades sisendina küttesüsteemide andmeid (võimsus, vanus ja keskmine tarbimistundide arv) või korraldada elanikkonna seas [küsitlusi](#) nende energiatarbimise kohta.

Võimaluse korral on soovitatav võrrelda kogutud tarbimisandmeid teiste allikatega, nagu olemasolevad statistilised andmed tarbimise kohta omavalitsuse tasandil (energiakandjad ja sektorid), keskmised hinnangud linna erinevate hoonetüüpide kohta ning elanikkonna seas läbiviidud küsitlused energiatarbimise kohta nende kodumajapidamistes ja nende autode läbitud kilomeetrite kohta koos nende kütusetarbimisega.

Transpordisektori andmete kogumine on sageli kõige keerulisem. Mis puutub munitsipaalsõidukitesse, siis paljud omavalitsused arvutavad kütusetarbimist arvete/arvete alusel tankimise määra alusel. Ühistranspordi puhul on transpordiettevõtted oma tarbimisest teadlikud, kuid keerulisem on seda arvutada omavalitsusüksuste piires (ühistransport teenindab sageli mitut omavalitsust). **Eratranspordi sektori** tarbimist on kõige raskem jälgida. Siin võib kasutada registreeritud sõidukite lähenemisviisi. Paljud omavalitsused on arvutanud eratranspordi energiatarbimise, võttes arvesse omavalitsuses registreeritud erinevate sõidukite arvu, nende sõidukite erikulu ja hinnanguliselt läbitud vahemaad. Teised võimalused võivad olla andmete kasutamine kütusemüügi kohta omavalitsuse territooriumil (see ei kirjelda eriti hästi kohalikku olukorda) või transpordivoogude mudelite väljatöötamine, kasutades selleks liikluskaameraid.

Andmed **kohaliku energiatootmise ja heitekoefitsientide kohta** peaksid olema seotud nii elektrienergia kui ka soojuse ja jahutuse tootmisega tuuleparkides, päikeseelektrijaamades, päikesekollektorites, koostootmisjaamades, hüdroelektri ja kaugküttekatlamaajades. Elektritootmise osas on võrguettevõtjatel vähemalt osaliselt teave eri tehnoloogiate abil toodetud aastase energiakoguse kohta. Kütte- ja jahutuse tootjad võivad omavad samuti asjakohast teavet. Lisaks sellele on omavalitsustel tihti teave energiasüsteemide koguse ja asukoha kohta, kuna nad väljastavad vajalikke lubasid (päikeseenergia, koostootmine, maasoojusenergia jne).

3.2 Kliimamuutuste riski ja haavatavuse hindamine

Riskide ja haavatavuse hindamisel analüüsitakse võimalikke ohte ja nende mõju, mis tulenevad kliimamõjudest, ning hinnatakse olemasolevaid haavatavusi, mis võivad kujutada endast potentsiaalset ohtu või kahju inimestele, varale, elatusvahenditele ja keskkonnale, millest need sõltuvad. Seega määratakse RVA abil kindlaks riski olemus ja ulatus.

RVA koosneb kolmest **peamisest etapist**:

1. samm: Omavalitsused hindavad iga kliimaohu tüübi mõju mitmetele haavatavatele/ mõjutatud sektoritele, näiteks:

- Tervis ja elu¹¹
- Infrastruktuur (energia, vesi, transport, sotsiaalvaldkond)
- Hooned ja rajatised
- Majandus (turism, põllumajandus ja metsandus)
- Bioloogiline mitmekesisus (rannikualad, rohelised tsoonid/metsad).

2. samm: haavatavuse analüüsi läbiviimine, keskendudes võimalikele mõjudele ja mõjutatud rühmadele. Analüüs viiakse läbi sektorite kaupa ja kõigi kliimaohude kohta.

3. samm: riskianalüüsi rakendamine, keskendudes tulevastele riskidele ja mõju tasemele. Analüüs viiakse läbi sektorite kaupa ja kõigi kliimaohude kohta.

Mis puutub **andmete kättesaadavusse**, siis enamik omavalitsusi on kasutanud meteoroloogilisi andmeid, mis on kättesaadavad meteoroloogiaasutustest¹². Rahvatervise andmete analüüsimiseks kasutavad omavalitsused haiglate andmeid. Kindlustusandmeid saab kasutada varasemate kliimaga seotud katastroofide tekitatud kahjude mõõtmiseks, kuigi hiljutised tulekahjud ja üleujutused viitavad sellele, et sellised kahjude hinnangud ei pruugi anda aimu tulevastest kahjustest. Lisaks on olemas mõned vahendid, mis pakuvad kasulikke andmeid riskide ja haavatavuse hindamiseks, tuginedes täheldatud ja prognoositud kliimamuutustele ja nende mõjule kogu ELis.

- **Euroopa Keskkonnaagentuuri (EEA) näitajad:** Need hõlmavad paljusid kliimamuutuse ja selle mõjuga seotud aspekte Euroopas ning on kättesaadavad [Euroopa Keskkonnaagentuuri veebilehel](#). Need annavad teavet ka uuritava nähtuse suundumuse või seisundi kohta. Näitajad hõlmavad järgmisi teemasid: põllumajandus, õhusaaste, bioloogiline mitmekesisus - ökosüsteemid, kliimamuutustega kohanemine, kliimamuutuste leevendamine, energia, keskkond ja tervis, tööstus, maakasutus, ressursitõhusus ja jäätmed, pinnas, jätkusuutlikkus, transport ning vee- ja meremajandus.
- **Lancet Countdown'i näitajad** keskenduvad kliimamuutuste ja inimeste tervise vahelisele seosele ning on kättesaadavad [Euroopa Kliima ja Tervise Vaatluskeskuse](#) veebisaidil. Jälgitavad näitajad on seotud järgmistega

¹¹ RVAdel puhul tasub mõelda kastist väljapoole. Näiteks tulekahju, mis hävitas 2023. aasta augustis Lahaina linna Hawai'i saarel, oli võimatu kustutada, sest see lülitas välja veesurvet varustavad generaatorid, kusjuures olukorda halvendas plastist valmistatud majapidamisvee torude sulamine, mis vähendas veelgi süsteemi rõhku. Lõppkokkuvõttes ei olnud tuletõrjujatel vett, mida hoonetele pihustada.

¹² Näiteks [Maailma Meteoroloogiaorganisatsioon](#)

valdkondadega: mõju, kokkupuude ja haavatavus; kohanemine, planeerimine ja vastupanuvõime; leevendusmeetmed ja kaasnev kasu tervisele; majandus ja rahandus; poliitika ja juhtimine.

- **Copernicuse kliimaindeksid** visualiseerivad valitud kliimamuutuste muutujaid ja mõjuindikaatoreid Copernicuse kliimamuutuste teenistuse (C3S) [kliimaandmete hoidlast](#). Need kliimaindeksid on seotud tervishoiu, põllumajanduse, metsanduse, energeetika, turismi, vee ja rannikualade valdkondadega ning nendega saab interaktiivselt tutvuda [Euroopa kliimaandmete andmebaasis](#).

3.3 Tegevuskava

SECAPi meetmed peaksid olema seotud linnapeade kliima- ja energiapakti kolme sambaga ("[2030. aasta eesmärgid](#)"), mis hõlmavad **kliimamuutuste leevendamist** (eesmärk vähendada heitkoguseid 55% aastaks 2030), kliimamuutustega **kohanemist** ning **turvalist, säästvat ja taskukohast energiat**.

Tegevuskava rakendamine hõlmab mitmeid etappe, sealhulgas otsustusorganite kohustuste võtmist, sidusrühmade ametliku heakskiidu saamist, piisavate rahaliste vahendite eraldamist ja lõpuks rakendamist. Lõpuks tuleks tulemustest teavitada, neid jälgida ja hinnata.

3.3.1 Rakendamise kavandamine

Linnapeade paktiga liitumine on iseenesest **poliitiline kohustus**. Teine oluline samm SECAPi väljatöötamisel on kohaliku otsustusorgani (st tavaliselt kohaliku omavalitsuse volikogu) kinnitamine, mis annab SECAPile **ametliku heakskiidu** ja tagab vajalikud rahalised vahendid (vt joonis 4). Kohalikud omavalitsused peaksid täiendavalt toetama SECAPi protsessi, eraldades selleks piisavad inimressursid, piisava aja ja eelarve ning selged volitused, ning nad peaksid olema kaasatud väljatöötamisprotsessi, nii et nende osakonnad aktsepteeriks ja toetaksid seda. Kohalikud ametnikud peaksid saama asjakohast koolitust. Rakendusaruanded tuleks koostada ja korrapäraselt läbi vaadata. Linnapeade paktiga liitumisel võetakse küll **kohustus**, kuid võib öelda, et see ei ole juriidiliselt siduv - see on hoopis püüdluste väljendus, millega kaasneb otsustavus saavutada heitkoguste vähendamise eesmärk.

Kohalikud rahalised vahendid on alati piiratud, seetõttu on soovitatav teha jõupingutusi täiendavate rahastamisallikate leidmiseks ja kaasamiseks. Mõned võimalused täiendavaks rahastamiseks võivad olla Euroopa struktuuri- ja investeerimisfond, riiklikud rahastamisprogrammid või alternatiivsed rahastamisvahendid (näiteks ühisrahastus).

Rakendamisetapp võtab kõige rohkem aega ja jõupingutusi ning nõuab märkimisväärseid rahalisi vahendeid. Oluline on sidusrühmade kaasamine ning hea sisemine (st KOVi osakondade vaheline) ja väline (st kodanike ja sidusrühmadega) teabevahetus.

SECAPi rakenduskavas tuleks määratleda meetmete prioriteetsed sektorid (nt munitsipaalhooned, seadmed, rajatised), põhimeetmed (samm-sammult), vastutavad osakonnad, isikud või ettevõtted, aja- ja finantsraamistik. Lõpuks tuleks kaaluda, millised on selle tulemused, näiteks oodatav energiasääst, oodatav taastuvenergia tootmine, oodatav CO₂ vähenemine.

Joonis 4. SECAPi sammud

Rakendamine on üldine mõiste, mis hõlmab mitmeid põhikomponente:

- Konkreetsed meetmed ja nende rakendamise prioriteetide seadmine
- "SMART" eesmärgid ja sihtnäitajad
- Töörühmade ülesanded ja määratlused
- Määratud ajakava rakendamiseks ja seireks
- Piisava eelarvelise kava seadmine ja rahastamisallikate täpsustamine.
- Seiramine ja hindamine
- Täiendavate rahaliste vahendite kättesaadavuse uurimine

3.3.2 Rakendamisnõuanded

Peab arvestama, et rakendusprotsess võtab aega ja sageli oluliselt kauem kui algset ette nähtud, ning nõuab mitmete sidusrühmade kaasamist ja suurepärast välise/sisese suhtluse korraldamist. SECAP vajab rakendamiseks valdkonnas koolitatud töötajaid. Selle rakendamist tuleks regulaarselt jälgida. Tasub mees pidada, et enne ideede laiaulatuslikku kasutuselevõttu võib SECAPi rakendamine pakkuda võimalusi uuenduslike ideede katsetamiseks väiksemas mahus.

Näpunäiteid SECAPi rakendamiseks

Projektijuhtimise lähenemisviis

- ✓ Projektijuhtimise vahendite kasutamine: planeerimine, tähtaegade/eesmärkide seadmine, finantside kontrollimine, kõrvalekallede analüüsi ja riskijuhtimise rakendamine.
- ✓ Projekti jagamine erinevateks osadeks valides inimesed, kes nende eest vastutavad.
- ✓ Kavandada menetlused ja protsessid iga meetme rakendamiseks ning valida kvaliteedijuhtimissüsteem, et tagada eesmärkide järgimine.
- ✓ Juhtimisvahendite kasutamine, et jälgida tegevuskava tegevusi (nt tulemustabeli süsteem koos näitajatega eelarve kõrvalekallede protsendi ja heitkoguste vähendamise kohta jne).

Inimressursid ja kommunikatsioon

- ✓ Sidusrühmade kaasamise kavandamine SECAPi rakendamise ajal (nt korrapärased kohtumised nende teavitamiseks või ideede vahetamiseks).
- ✓ Korrapäraselt volikogu teavitamine
- ✓ Koolituste kavandamine ja läbiviimine nii rakendamises osalevatele isikutele
- ✓ Piloot-/demonstratsiooniprojektid, et katsetada mõningaid meetmeid enne laiaulatuslikku rakendamist.

4 Organisatsiooniliste struktuuride loomine

Kohalikus omavalitsuses on SECAPi edukuse ja jätkusuutlikkuse seisukohalt väga oluline määratleda selged organisatsioonilised rollid ja vastutusala. Kohaliku omavalitsuse ülesanne on tagada, et SECAPiga arvestatakse nii vertikaalselt (eri juhtimistasandid) kui ka horisontaalselt (kõik osakonnad). KOV võib luua uusi struktuure või kohandada juba olemasolevaid.

Selles osas on siiski olulisi erinevusi suuremate ja väiksemate omavalitsuste vahel. SECAPi organisatsiooniliste struktuuride loomine väiksemates omavalitsutes võib olla keeruline, sest sageli seisavad nad erinevate küsimuste, sealhulgas jätkusuutlikkuse ja kliimameetmete käsitlemisel silmitsi märkimisväärsete probleemidega, mis tulenevad piiratud personaliressurssidest.

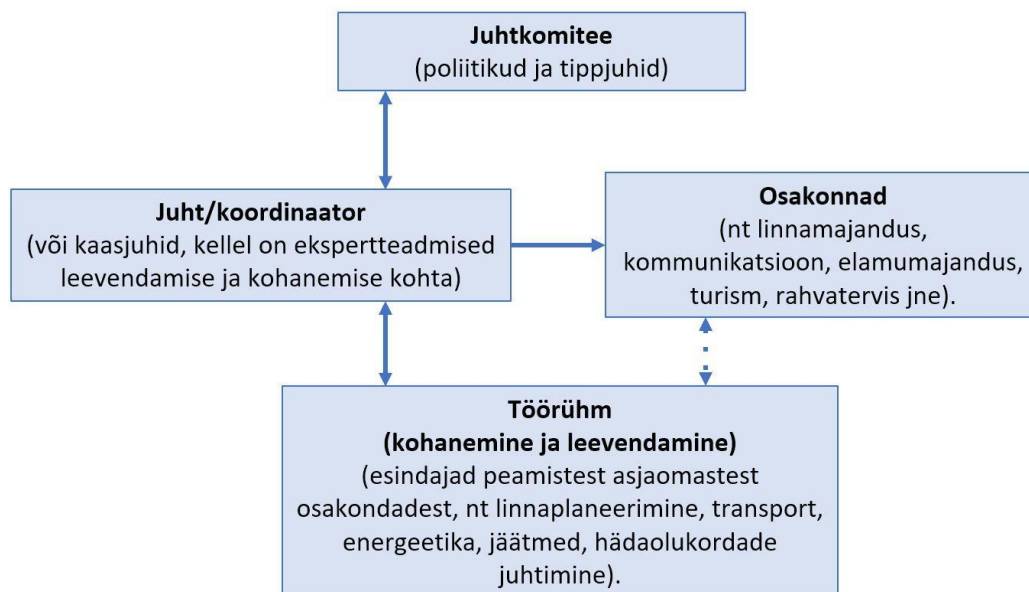
Nende piirangutega toimetulekuks ja edusammude tegemiseks on siinkohal mõned soovitusel, mida eriti väiksemad omavalitsused ja kogukonnad peaksid oma organisatsioonides kaaluma:

1. **Prioriteedi seadmine peamistele algatustele:** Keskenduge mõnele suure mõjuga projektile, mis on kooskõlas kogukonna kõige pakilisemate vajaduste ja jätkusuutlikkuse eesmärkidega. Jõupingutusi koondades saate maksimeerida piiratud personaliressursside mõju.
2. **Kasutage vabatahtlikku tegevust:** kaasata kogukonna vabatahtlikke, kes on innukalt seotud jätkusuutlikkuse ja kliimameetmetega. Vabatahtlikud võivad pakkuda väärtuslikku tuge sellistes ülesannetes nagu ürituste korraldamine, teavitustegevus ja andmete kogumine.
3. **Otsige väliseid partnerlussuhteid:** Tehke koostööd naaberkogukondade, piirkondlike organisatsioonide ja jätkusuutlikkusele spetsialiseerunud mittetulundusühingutega. Need partnerlused võivad pakkuda juurdepääsu täiendavatele ekspertteadmistele ja ressurssidele.
4. **Väikeste kogukondade koondamine ühte SECAPi:** koostöö piirkondlikus SECAPis võib olla väga tõhus lähenemisviis, eriti kui üksikutel kogukondadel on piiratud ressursid või suutlikkus oma kavade väljatöötamiseks ja rakendamiseks.
5. **Kasutage kollektiivseid teadmisi:** Igal kogukonnal võivad olla ainulaadsed tugevused ja teadmised. Koostöö võimaldab kogukondadel kasutada laiemaid teadmisi ja kogemusi ning soodustab innovatsiooni ja kogemuste jagamist.
6. **Parandada rahastamisvõimalusi:** Piirkondlikud SECAPid võivad olla rahastajate ja toetusprogrammide jaoks atraktiivsemad, kuna need näitavad sageli märkimisväärsmaid ja koordineeritumaid jõupingutusi. See võib suurendada rahalise toetuse saamise tõenäosust.
7. **Kavandage põhjalikult:** Piirkondlikud SECAPid võivad viia terviklikuma ja integreerituma planeerimiseni. Selle tulemuseks võivad olla tõhusamad lahendused, mis käsitlevad ühiseid probleeme, näiteks transpordiinfrastruktuuri, taastuvenergia tootmise või jäätmekäitluse valdkonnas.

8. **Kasutage tehnilist abi:** Otsige tehnilise abi programme ja konsultante, kes saavad pakkuda eriteadmisi ja juhiseid projektide kohta, et aidata ületada puuduolevaid teadmisi. Tasub kaaluda ka erinevate projektide kasutamist konsultatsioonide eest tasumiseks.
9. **Kasutage praktikavõimalusi:** Kaaluge praktikantide kasutamist või koostööd kohalike haridusasutustega. Praktikandid võivad aidata uurimistöö, andmeanalüüsi ja projektijuhtimise juures, pakkudes väärtuslikku tuge väiksemate kuludega.
10. **Osalege piirkondlikes võrgustikes:** Liituge piirkondlike või riikliku tasandi jätkusuutlikkuse võrgustike ja ühendustega - üks näide Kesk- ja Ida-Euroopa riikide jaoks on [CEESU](#). Need organisatsioonid pakuvad sageli ressursse, häid praktikaid ja vastastikust tuge, et aidata väiksemaid kogukondi. **Linnapeade pakti territoriaalsed koordinaatorid** või **energiaagentuurid** võivad pakkuda abi kohalikele omavalitsustele, kelle oskused ei ole piisavad oma SECAPi koostamiseks või rakendamiseks. Nad võivad pakkuda strateegilisi suuniseid, rahalist ja tehnilist tuge. Teine toetuse vorm võib olla mõne konkreetse ülesande, nt BEI või RVA koostamine, alltöövõtt või praktikantidele delegeerimine.

Suuremate omavalitsuste puhul, kus on piisavalt töötajaid, peaksüldise juhtimise eest vastutava haldusstruktuuri kõrval kaaluma heitkoguste lähteolukorra inventuuri (BEI), riskide ja haavatavuste hindamise, strateegiate ja meetmete kavandamise ja rakendamise, samuti sidusrühmade kaasamise ja mitmetasandiliste juhtimisalgatuste eest vastutavate struktuuride koondamist ühte tööüksusesse. Energiaspetsialisti ja kliimaeksperti olemasolu haldusstruktuuris mängib samuti olulist rolli SECAPi väljatöötamise ja rakendamise protsessis.

Sõltumata linna või kogukonna suurusest peaks haldusstruktuur siiski tagama SECAPi rakendamise, seire ja ajakohastamise, tagades kas piisava personalimahu ja tugeva sisemise koordineerimise või väliste teenuste hankimise. Selge organisatsioonilise struktuuri olemasolu aitab kaasa pikaajalise visiooni elluviimisele, tasakaalustades samal ajal kulusid ja kasu (vt sellekohaseid näpunäiteid joonisel 6). See peaks kaasama sidusrühmi ja kohalikku elanikkonda, et SECAPi meetmed oleksid vastuvõetavad ja avaldaksid pikaajalist mõju (näide on esitatud joonisel 5).

Joonis 5. Võimalik organisatsiooniline struktuur hästi mehitatud omavalitsustes¹³

SECAPi väljatöötamise protsessi alguses tuleks määrata "pakti koordinaator" või "SECAPi juht". Väiksemates kogukondades võivad selleks olla inimesed väljastpoolt haldusstruktuuri, näiteks kohalike kogukonnarühmade esindajad, valitsusvälised organisatsioonid või isegi vabatahtlikud, kes on idealistlikud ja samas piisavalt kogunud rakendusprotsessi juhtimiseks. Veenduge, et neil peab olema kohalike poliitiliste võimude ja vastavate osakondade täielik toetus ning nende ülesannete täitmiseks vajalik aeg ja eelarvevahendid. Nad peaksid vastutama suhtluse hoidmise eest asjaomaste osakondadega ning neil peaks olema mõningaid teadmisi kliimameetmete kohta, oskusi modereerimise ja kommunikatsiooni alal ning arusaamist valdkondadevahelistest seostest. Mida rohkem võtmetähtsusega kohalikke osalejaid võtab vastu rollid SECAPis, seda tugevam on nende isiklik vastutus tegevuskava eesmärkide eest. Töörühmade liikmetele võib olla vajalik piisav koolitus erinevates valdkondades (nt tehniline pädevus, projektijuhtimine, investeerimisprojektide väljatöötamine). Lisaks sellele võib spetsiaalne teavituskampaania aidata veenda omavalitsuse töötajaid erinevates osakondades.

Juhtkomiteesse peaksid kuuluma poliitilis-halduslike asutuste esindajad, poliitilised esindajad (volinikud) või muud asjaomased sidusrühmad. Komitee peaks tagama üldise SECAPi koordineerimise ja tegema strateegilisi otsuseid. Selle ülesannete hulka kuuluvad aruandlus rakendamise edusammude kohta, seire, töörühmade algatamine ja teavitustegevus (nt väliskommunikatsioon, kampaaniad). Komitee peaks korrapäraselt (st 2-4 korda aastas) kokku tulema.

¹³ Allikas: [C4S Team up for energy](#)

Töörühmade liikmed peaksid olema sidusrühmad ja avalikud teenistujad erinevatest osakondadest. Kaasata võib ka poliitilisi esindajaid ja konsultante. Töörühm kavandab ja viib ellu konkreetseid meetmeid ning annab järelevalvekomiteele aru edusammudest. Koosolekute arv sõltub töörühma vajadustest (3 koosolekut aastas võib olla mõistlik).

Suunavad küsimused SECAPi organisatsioonilise struktuuri loomisel teie kohalikus omavalitsuses on esitatud joonisel 6 .

Joonis 6. Mõned suunavad küsimused organisatsiooniliste struktuuride loomiseks

5 Takistused, millega võite kokku puutuda, ja kuidas neid ületada: SECAP-protsessidest saadud õppetunnid CESEU-s.

Käesolevas peatükis jagame teiega praktilisi kogemusi ja õppetunde, mis saadi SECAPi arendusprotsesside käigus CESEU projekti ja partnerluse raames. Need hõlmavad meetodilisi ja organisatsioonilisi järeldusi, andmete kogumise probleeme ja eelarvepiirangutega võitlemist. Need kajastavad osaliselt algseid probleeme, millega projektipartnerid kokku puutusid, ja erinevaid viise, kuidas probleeme CESEU projekti jooksul lahendati.¹⁴ Kui soovite rohkem teada saada CESEU tulemustest, vaadake projekti veebisaidil jagatud [ressursse](#).

5.1 Takistused

Metoodika:

- Kui tegelete kavade koostamisega, püüdes vastata nii väiksemate kui ka suuremate omavalitsuste vajadustele, võttes nõuetekohaselt arvesse jätkusuutlikkuse, energia- ja keskkonnapoliitika piirkondlikku konteksti, peate võib-olla oma metoodika ümber sõnastama, et pakkuda ühiselt vastuvõetavat alusdokumenti (RO).
- Kaaluge, millised on selle poolt- ja vastuargumendid, kui otsustate järgida pigem riiklikku metoodikat (kui see on olemas) kui Linnapeade pakti pakutud metoodikat, kuna riiklik metoodika võib võimaldada kiiremat juurdepääsu kohalikule rahastusele (EE)¹⁵.
- Selle asemel, et lihtsalt asendada üks metoodika teise meetodiga, tuleks kaaluda, kas kliimameetmete kavandamise kattuvad meetodid võiksid olla asjakohased, võttes arvesse Linnapeade pakti metoodikaga samal ajal arvesse ühiste kliimahuvidega omavalitsuste liidu kehtestatud huve (HU)¹⁶.

Organisatsioon ja haldamine

- Tõhusate SECAPi tööühmade loomine eeldab, et sellesse kaasatakse võtmetöötajad mitmetest osakondadest - kommunaalteenuste, projektide

¹⁴ Sulgudes on lisatud riikide nimed, kus tõstatatud küsimus esines

¹⁵ Käesolev EE energia ja kliima tegevuskava annab juhiseid sisendite jagamiseks kaheksasse rühma (tervis, sotsiaalhoolekanne ja päästevõimekus; maakasutus ja planeerimine; looduskeskkond; majandus, sealhulgas keskkonnahoidlikud riigihanked ja ringmajandus; biomajandus; kogukond, teadlikkus ja koostöö; infrastruktuur ja hooned; energia ja varustuskindlus).

¹⁶ Mõned HU omavalitsused peavad praegust Linnapeade Pakti platvormi liiga keeruliseks ja raskesti kasutatavaks mitte-inglise keelt kõnelevate inimeste jaoks. Sageli kasutavad omavalitsuste töötajate asemel konsultandid, kuid SECAPide kvaliteet võib (kontrollimata) konsultantide erineva suutlikkuse tõttu oluliselt erineda.

arendamise, hädaolukordade, keskkonna ja energeetika. Kõnealuseid tööühmi saab koolitada nii veebipõhiselt kui ka piirkondliku energiaagentuuri isiklike visiitide kaudu saades abi ka seoses oma põhiülesannetega, nt volikogu otsuste vastuvõtmine, mis on seotud Linnapeade pakti järgimisega (RO).

- Sageli on väiksemates omavalitsustes puudulikud teadmised ja kogemused, kuid see ei peaks tähendama, et omavalitsus peaks kõrvale astuma ja laskma sisseostatud konsultandil kogu töö ära teha. Omavalitsused peaksid aktiivselt osalema andmekogumisprotsessis, aitama kaasa energiatõhususe ja taastuvate energiaallikate väljaselgitamisele ning mõtlema laiemalt säästva arengu küsimustele. SECAPi väljatöötamise protsess on heaks platvormiks kus algatada ja teha koostööd kohalike ettevõtete, valitsusväliste organisatsioonide, kodanike ja muude kohalike huvigruppidega, püüdes samal ajal leida erinevaid vaatenurki ja ideid (HR). Sellistest jõupingutustest saadud kogemused on kasulikud tulevaste algatuste jaoks ja selliste projektide täiustamiseks, mis aitavad kaasa teie kogukonna säästvale arengule. Teie SECAPi ühine väljatöötamine annab teile parema ülevaate energiatarbimisega seotud praegusest olukorrast, kõige sobivamatest meetmetest energiatõhususe parandamiseks ja sellest, kuidas kõige paremini soodustada taastuvenergia lahenduste optimaalset kasutamist nii avalikus kui ka erasektoris.
- Kui te olete väike omavalitsusüksus, siis võib töötajatel olla mitu erinevat igapäevast ülesaannet, kuid tervikliku SECAPi ettevalmistamisel oleks parim, kui teatud töötajatele määraks, vähemalt ajutiselt, ainult SECAPi koostamiseülesannete täitmist, et te töötaja(d) saaksid keskenduda üksikasjadele ja menetlustele ning vältida tahtmatuid vigu (PL).
- Suuremate omavalitsuste puhul võivad organisatsioonilised probleemid takistada SECAPi väljatöötamise protsessi. Näiteks võib SECAPi väljatöötamise ja hiljem ka rakendamise käigus kokku puutuda kolleegide (võib-olla poliitiliselt motiveeritud) vastuseisuga uutele ülesannetele, mis nõuavad nende aega. Osakondade vahelist ülevaatlikku ja täpset teabevahetust võib takistada üksteisest möödarääkimine või valesti määratud kohustused, mis ületavad töötajate võimekust (HU).

Andmete kogumine

- Andmete kogumine SECAPi jaoks on olnud keeruline kõigi CEESUga seotud omavalitsuste jaoks. Uueks võimaluseks kasutada Environmental Insight Exploreri andmeid (vt lk 5) võib teid aidata, kui teie omavalitsusüksuse rahvaarv on vähemalt 50 000 inimest. Paluge abi, kui vajate seda piirkondlikust energiaagentuurist, kliima- ja energiaküsimustega tegelevast valitsusvälisest organisatsioonist või konsultantidelt, et aidata teil erinevates riiklikes andmebaasides orienteeruda (HU, HR).

- Sõltuvalt teie asukohast võib teie piirkondlik energiaagentuur või muu organisatsioon olla juba koostanud suure osa vajaminevatest andmetest või on võimalik lisada teie omavalitsusüksus oma andmebaasi päringuks, et aidata teie konkreetsete energia- ja kliimaandmete vajaduste puhul. Need organisatsioonid võivad juba omada ajaloolisi ilmaandmeid ja energiatarbimise andmeid, et aidata teid heitkoguste lähteandmete arvutamisel ja kliimarisikide ja -ohu tundlikkuse hindamisel, ning võib juba kasutada GIS-tarkvara, näiteks linnade soojuspiirkondade haavatavuse hindamiseks (RO).

Eelarvepiirangud

- Üheks suurimaks probleemiks on tegevuste läbiviimisel on eelarveliste vahendite puudus. Omavalitsuste eelarved on kogu piirkonnas sageli väikesed ja kuna määratletud SECAPi meetmete rakendamine nõuab sageli märkimisväärsed investeeringuid, tuleb tõenäoliselt otsida täiendavaid rahastamisvõimalusi, eelkõige riigilike ja ELi toetusi. Kui teie praegused teadmised olemasolevate rahastamisallikate kohta on madalad, on teil vaja panustada oma aega ja vaeva, et leida sobivaid rahastamisvõimalusi - või taas sidemeid piirkondlike energiaagentuuride ja teiste organisatsioonidega, kes võivad olla kursis või aidata sobivate rahastamisallikate väljaselgitamisega. Pidage meeles, et erinevatele rahastamisallikate taotlemine on alati keeruline, eriti väikeste omavalitsuste jaoks, sest taotluste esitamise kord on keeruline, abikõlblikkuse kriteeriumid on ranged ja konkurents tihe. Ärge pange oma lootused ühele allikale, vaid jaotage oma taotlused võimalikult paljude allikate vahel - kuid veenduge, et teie vajadused ja taotlused vastavad täielikult rahastamisallikate kriteeriumidele ja on nendega kooskõlas; ärge raisake oma või taotluste läbivaatajate aega.
- Mõnes riigis ei toeta kohalikku kliimaalast juhtimist, arengut ja selle kohaliku planeerimist piisaval määral ja/või vahendeid jaotatakse otse keskvalitsuse tasandilt, mis võib tekitada raskusi SECAPi väljatöötamisel. Samuti võib takistuseks madal kodanike osalus kohalikus otsustusprotsessis ja kodanikuühiskond on nõrk. Peate pöörduma inimeste poole, kes teavad, kuidas kaasata erinevaid sidusrühmi, et maksimeerida oma võimalusi rahastatava SECAPi väljatöötamiseks. Jällegi peaksid piirkondlikud energiaagentuurid või konkreetsed valitsusvälised organisatsioonid suutma teile abi ja suuniseid pakkuda.

5.2 Omavalitsuste poolt SECAPi protsessi käigus saadud õppetunnid

- Olulist rolli võib mängida omavalitsuste arusaam SECAPi arendusprotsessidest. Mõned kolleegid võivad karta tundmatut. Näiteks võivad nad olla mures, et SECAPi kohustus saavutada CO₂ heitkoguste vähendamise eesmärk 55% aastaks 2030 on liiga ambitsioonikas.

Selgitage oma kolleegidele, et SECAP võib tulevikus tuua palju kasu (rahastamis-/rahastamisvõimalused, rakendamise seire näitajad jne), eriti juhul, kui omavalitsuste poliitika vastab juba praegu ELi heitkoguste vähendamise eesmärkidele. Oluline on rõhutada (nagu sageli juhtub plaanide puhul), et kavandatud meetmete eeldatav ajakava võib erinevatel põhjustel muutuda (rahastamise hilinemine, probleemid vahendite saamisega), mis ei tähenda, et SECAPi eesmärgid jäävad saavutamata. Lisaks sellele **ei ole** SECAPi heitkoguste vähendamise eesmärk **õiguslikult siduv** - see on ja jääb püüdluseks, mida omavalitsus püüab täita oma kohustuste ja võimaluste piires.

- Kui koostate kava koos naaberomavalitsustega, võivad neil olla erinevad lähtekohad seoses oma teadmistega SECAPidest ja nende nõuetest.

Mõistlik lähtepunkt selle probleemi ületamiseks on see, kui te esitate punktis 1.3 toodud viited teistele omavalitsustele ja seejärel võtate ühendust oma kolleegidega nendes omavalitsustes, et vahetada teadmisi ja jagada kogemusi. Olemasolevad veebipõhised koolitusmaterjalid (kahjuks on need kättesaadavad ainult inglise keeles, kuid veebitõlge võib selles aidata) võivad parandada omavalitsuste arusaamist SECAPi raamistikust.

- Kui te olete oma maakonnas (või samaväärses halduspiirkonnas) esirinnas, võivad teised omavalitsused pöörduda teie poole, et osaleda SECAPi arendamises, sest nad võivad tunnustada, et see teema on nende piirkondade jaoks väga oluline.

Siis on teil suurepärane võimalus olla SECAPide saadik, rõhutades, et SECAP on rohkem kui lihtsalt dokument ja selle väljatöötamine võimaldab nende omavalitsustel keskenduda konkreetsetele projektidele energiatõhususe ja taastuvate energiaallikate kasutamise valdkonnas. Nende huvi on oluline juba seetõttu, et see käivitab tõenäoliselt aktiivse osalemise SECAPi väljatöötamise ja rakendamise protsessides. Nagu mis tahes mentorluse puhul, on teiepoolne juhtrolli võtmine suure tõenäosusega positiivne kogemus ja toob kaasa selle, et need omavalitsuste esindajad hakkavad veelgi enam huvi tundma, et jagada oma kogemusi SECAPi väljatöötamisel ja rakendamisel teiste maakonna elanikega ning süvendada sidemeid teie omavalitsusega.

- Mõnes riigis ei pruugi SECAPid veel olla kriteeriumiks, mis on vajalikud riiklikele arenguprogrammidele ja konkreetsetele rahastusallikatele juurdepääsuks (s.t. operatiivse rahastamise võimaldamiseks). Mõned omavalitsused, kes on oma SECAPi juba välja töötanud, võivad teile oma pettumust avaldada, kuna nad ei saa sellest otseselt kasu ja ei näe SECAPi koostamise praktilist kasu.

See ei ole lihtne olukord, kuid see on siiski oluline. Esiteks tuletage oma kolleegidele meelde, et EL tervikuna on võtnud endale kohustuse vähendada heitkoguseid 2030. aastaks 55% ja et riikide valitsuste perspektiivid võivad muutuda. Näiteks [on](#)

[Eli liikmesriikidel alates 2023. aasta oktoobrist kaks aastat](#) aega, et võtta siseriiklikku õigusesse üle enamik uuendatud [energiatõhususe direktiivi \(EL\) 2023/1791](#) sätteid. Selleks võib täiendavat positiivset mõju avaldada Kesk- ja Ida-Euroopa riikide heade näidete ja juhtumiuuringute edendamine, mis on kättesaadav nii [Linnapeade pakti](#) kui ka [CEESU](#) kaudu. SECAPide populaarsuse suurendamine kodanike, otsustajate ja erasektori teadlikkuse tõstmise meetmete kaudu võib toetada SECAPide eeliste aktsepteerimist ja mõistmist riiklikul tasandil.

Lisaks sellele võib koostöö teiste omavalitsustega SECAPide ja nende funktsionaalse rakendamise osas aidata kaasa järgmises:

- ✓ tugevdada kohalike omavalitsuste töötajate pädevust ja suutlikkust energia- ja kliimameetmete kavandamisel, rakendamisel ja seires;
- ✓ energiatarbimise tõhus juhtimine munitsipaalhoonetes;
- ✓ uued lähenemisviisid SECAPides ettenähtud meetmete väljatöötamiseks ja rakendamiseks;
- ✓ pikaajaline poliitiline pühendumus ning asjakohased protseduurid ja vahendid, mis toetavad omavalitsuste jõupingutusi kliimaneutraalsuse saavutamiseks;
- ✓ tugevdatud sektorite sisene ja sektorite vaheline koostöö (vastavate omavalitsuste osakondade vahel, asjaomaste sidusrühmade ja teiste kohalike omavalitsuste vahel).

5.3 Lihtsustatud nõuanded: Seitse olulist soovitus

Kokkuvõttes on järgnevas loetelus esitatud seitse soovitus millega kõik omavalitsused, olenemata nende suuruselt, peaksid tegelema jätkusuutlikuma ja kliimamuutustele vastupidava tuleviku suunas liikudes, olgu selleks siis kasutatud Linnapeade Paki SECAPi raamistikku või mõnda muud kliima- ja energia tegevuskava juhust. Need soovitusused on järgmised:

1. **Kindlustage, eraldage ja kasutage rahalisi vahendeid strateegiliselt:** Otsige ja kasutage rahastamist targalt, uurige toetusi, partnerlusi ja eelarve ümberpaigutamist, et toetada SECAPi väljatöötamist ja rakendamist. Tasakaalustage konkureerivaid prioriteete, jaotades ressursse hoolikalt, võttes samal ajal arvesse pikaajalist kasu ja sünergiaid teiste kogukonna vajadustega.
2. **Omandage tehnilisi teadmisi:** Töötada välja strateegia kohaliku personali ja kogukonna organisatsioonide suutlikkuse suurendamiseks, et tõhusalt toetada, kavandada, rakendada ja juhtida SECAPi. Investeerida tuleks koolitustesse ja suutlikkuse suurendamise meetmetesse, et arendada teadmisi või teha koostööd välisorganisatsioonidega (nt kohalikud/piirkondlikud energiaagentuurid, valitsusvälised organisatsioonid), et saada ligipääs

tehnilistele teadmistele, mis on olulised SECAPi edukaks elluviimiseks. Määrata tehnilisele ja halduspersonalile konkreetsed ülesanded SECAPi rakendamiseks.

3. **Andmete kogumise prioriteetide seadmine:** Määrake kindlaks peamised andmeallikad, tehke koostööd piirkondlike asutustega andmete jagamiseks.
4. **Kaasake sidusrühmi aktiivselt kasutades sobivaid vahendeid iga siusrühma kaasamiseks:** Edendada kaasamist teavitustegevuse, avalike koosolekute ja koostöö kaudu, et tagada erinevate arvamuste kuuldavaks tegemine ja luua ühine arusaam, et SECAPi eest vastutatakse. Edendada üldsuse teadlikkust hariduskampaaniate kaudu, et teavitada elanikke SECAPi algatuste eelistest ja julgustada säästvat käitumist.
5. **Toetava poliitika eest seisimine:** Teha koostööd teiste omavalitsuste ja/või piirkondlike ametiasutustega, et propageerida regulatiivseid ja poliitilisi muudatusi, mis võimaldavad ja/või toetavad SECAPi algatusi.
6. **Kasutage olemasolevat tehnoloogiat ja hoidke end kursis tehnoloogia arenguga:** Uurige kulutõhusaid ja laiendatavaid tehnoloogilisi lahendusi, näiteks innovaatilised energiatõhususe tõstmise ja rekonstrueerimise lahendused, mis on kooskõlas teie kogukonna võimaluste ja infrastruktuuriga. Võtke ühendust teiste omavalitsuste/kogukondadega oma riigis ja kaugemal, et õppida head praktikatest ja vahetada kogemusi tehnoloogiate kasutamisel energiatõhususe suurendamiseks ja taastuenergia rakendamiseks. Lisage end uundiskirjadesse, mis teavitavad teid uutest väljatöötatavatest tehnoloogiatest, näiteks *The Blueprint*.¹⁷
7. **Luua tõhusad seiresüsteemid:** Luua tõhusad seire- ja aruandlussüsteemid, et jälgida edusamme SECAPi eesmärkide saavutamisel ning näidata läbipaistvust ja aruandekohustust sidusrühmadele.

¹⁷ Registreeru selle igapäevase uudiskirja saamiseks aadressil [Interesting Engineering](#).

6 Soovituslikud lugemismaterjalid

Bertoldi P. (editor), Guidebook 'How to develop a Sustainable Energy and Climate Action Plan (SECAP) – Part 1 - The SECAP process, step-by-step towards low carbon and climate resilient cities by 2030, EUR 29412 EN, **Publications Office of the European Union**, Luxembourg, 2018, ISBN 978-92-79-96847-1, doi:10.2760/223399, JRC112986
<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC112986>

Bertoldi P. (editor), Guidebook 'How to develop a Sustainable Energy and Climate Action Plan (SECAP) – Part 2 - Baseline Emission Inventory (BEI) and Risk and Vulnerability Assessment (RVA), EUR 29412 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2018, ISBN 978-92-79-96929-4, doi:10.2760/118857, JRC112986
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a2ac8a5e-f134-11e8-9982-01aa75ed71a1/language-en>

C4S Team up for energy, Upgrading from SEAP to SECAP for integrated climate action, A quick access guide.
<https://compete4secap.eu/resources/energy-management-systems/>

Eurovertice, Irradiare, Ekodoma, Guide for the elaboration of Sustainable Energy and Climate Action Plans, LIFE Adaptate project, Dec 2019.
<https://lifeadaptate.eu/wp-content/uploads/LIFE-Adaptate-SECAP-Guide-1.pdf>

Papadimitriou, E., Casabianca, E. and Cabeza Martinez, B., Energy poverty and gender in the EU: the missing debate, European Commission, 2023, JRC132612
<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC132612>

7 Lisa: CEESU projekti taust

Kesk- ja Ida-Euroopa säästva energia liidu (CEESU, 2020-2023) eesmärk oli suurendada Kesk- ja Ida-Euroopa omavalitsuste suutlikkust töötada välja säästva energia ja kliima tegevuskavad (SECAP), mis edendavad suuremat energiatõhusust, taastuvenergiat, süsinikuheite vähendamist ja paremat kohanemisvõimet kliimamuutustega, aidates piirkonda ELi kliimaeesmärkide saavutamisel. Lisaks sellele tugevdatakse Kesk- ja Ida-Euroopa säästva energia võrgustikku CEESU, et toetada rohepööret Kesk- ja Ida-Euroopas ning Euroopa Liidus laiemalt.

Kesk- ja Ida-Euroopa omavalitsused on jäänud Lääne-Euroopa omavalitsustest maha SECAPide väljatöötamisel.¹⁸ Sellel on olnud mitmed põhjused, nagu teadlikkuse ja huvi vähesus planeerimisprotsessi vastu, oskusteabe, suutlikkuse ja ressursside kättesaadavuse puudumine - eriti väikestes omavalitsustes. Samas ka vajadus ELi (nt Linnapeade pakt) teavitamisstrateegiate või menetluslike muudatuste järele, mis aitaksid kaasa Kesk- ja Ida-Euroopa kliimameetmete aluseks olevale tagasihoidlikkusele. Keskendudes nendele probleemidele, on CEESU projektis võetud järgmised kohustused:

- Koostada koolitusmaterjalid ja koolitada kohalikke omavalitsuste töötajaid, et arendada ja rakendada kliima- ja energiakavu, võttes arvesse Kesk- ja Ida-Euroopa riikide erisusi;
- juhendada vastavalt projektitaotlusele 23. Kesk- ja Ida-Euroopa omavalitsusüksust (hiljem muudeti 20-le ja lisaks 38 mikroomavalitsusele ning ühe maakonna tasandi energia- ja kliimameetmete kava (ECAP) 6 omavalitsuse jaoks) sidusrühmade kaasamisel ja mitmetasandilise valitsemise läbiviimisel, et töötada välja SECAPid;
- juhendada Kesk- ja Ida-Euroopa omavalitsusi SECAPi meetmete rahastamisel ja rakendamisel;
- Parandada omavalitsuste vahelist koostööd Kesk- ja Ida-Euroopas ning Euroopa Liiduga;
- pakkuda Linnapeade pakti ja teistele ELi osalejatele suuniseid, kuidas paremini saavutada ja rahuldada Kesk- ja Ida-Euroopa omavalitsuste vajadusi SECAPide väljatöötamisel ja rakendamisel.

CEESU projekti rakendamise tulemusena oodatakse mitmete oluliste pikemaajaliste mõjude saavutamist:

- 650 GWh energiasäästu projekti lõpuks;
- Vähemalt 645 avaliku halduse ametniku suutlikkuse ja oskuste parandamine Kesk- ja Ida-Euroopa omavalitsustes;
- Riiklike ja piirkondlike arengukavade parem kooskõlastamine SECAPidega CEESU riikides ning taastuvenergia ja energiatõhususe riiklike ja piirkondlike poliitikate parandamine;

¹⁸ Vt nt

<https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2011/03/EV55-EasternEuropesenergychallengeMeetingitsEUclimatecommitments-DavidBuchan-2010.pdf>

- Vähemalt 25 miljonit eurot energiatõhususe, taastuvenergia rakendamise ja kliimamuutustega kohanemise investeeringuteks;
- Kesk- ja Ida-Euroopa säästva energia võrgustik [CEESU](#) saavutab vähemalt 2500 liiget.

CEESU
partnerite
tähestikuline
loetelu